PROVINCIAL LIBRARY

I GUDARNAS BONING.

För S. C. T. av riksdagsman Ivar Vennerström.

När isländarnas massinvandring för mer än 50 år sedan vältrar in över Canada, söka de sig gärna upp till de stora sjöarna norr om Winnipeg. Där göra de strandhugg och där bygga de sina boplatser. Havet har i eviga tider böljat kring Islands stränder, och ur dess djup ha de hämtat näring. De bära den isländska naturen med sig i sina sinnen och därför dragas de i det nya hemlandet först upp mot de stora, fiskrika vattnen, som kunna ge dem deras livsuppehälle efter det gamla hemlandets sed och dagligen och stundligen ge dem erinring om vad de lämnat efter sig därborta i det nordliga Atlanterhavet. När de se sina fiskebåtar fara ut över Lake Winnipegs vidsträckta yta, där intet stänger horisonten, är det som de blicka ut över det avlägsna hemlandets hav. Där ligger nu Gimli, ett av isländarnas allra första settlements. Det namnet betyder på modern svenska "gudarnas boning". Ett så fagert namn ha isländarna gett åt sin fagra boplats.

Det lyster mig att kasta en blick in i "gudarnas boning". En vacker dag spinner därför motorn på den evighetsraka landsvägen norrut från Winnipeg. Och min fortfarande särdeles gode, glade och vederhäftige irländske vän Kristjansson är färdledare vid visiten hos hans fränder. Äntligen uppenbarar sig en flock feta får. "Där har du tjocka släkten, Kristiansson". Där det finnes får här i Canada, där finns det isländare i närheten. Färahjordar och isländare äro i Canada liksom på Island oskiljaktigt förenade. På Island är fåraveln ett av befolkningens huvudsakligaste näringsfång, och det ha de tagit med sig och omplanterat på canadensisk mark. Strax efter fåren uppenbarar sig Gimli och även på gatorna i den gudomliga staden trivas och frodas de isländska älsklingsdjuren.

Ett stycke utanför Gimli bor Fjeldsted, en av isländarnas ledande män i Manitoba. Han är en av deras största farmare. Han är en av deras mest entusiastiska och energiska cooperatörer, vice president för Manitobas co-operativa mejerier och organisatör för Manitobas fiskpool. Han har en tid varit representant för denna valkrets i provinsparlamentet i Manitoba och behåller alltjämt sitt politiska intresse. Själv har han aldrig likt lejonparten av isländare i denna trakt varit fiskare, men han har som gammal erfaren co-operatör åtagit sig att övertyga Manitobas mångtusende fiskare om fördelen av att inom deras yrke tillämpa co-operationens idéer, särskilt sådana de utformats inom vetepoolen. Och djupare än de flesta har han trängt in i fiskehanteringens organisationsproblem. Därför är han rätter man att lämna upplysningar om dess ekonomiska betydelse och dess faktiska läge just nu.

Redan för ett halvt århundrade sedan övergick Manitobas fiskerihantering från husbehovsfiske till kommercielit näringsfång. Det var Förenta Staternas hastigt uppväxande storstäder, som drev fram Manitobas fiske efter kommerciella linjer, och kapital från Förenta Staterna nedlades tidigt i denna liksom i varje annan canadensisk näring. Blott en tiondedel av fiskefångsten försäljes nu inom Manitoba, och det går sakta att upparbeta hemmamarknaden. Utan exporten till Förenta Staternas storstäder, framförallt Chicago och New York, skulle fiskeriet icke spela sin stora roll inom Manitobas näringsliv. Exporten kan vissa år gå upp till ett par millioner dollars. Att dessa betydande värden tillföras Manitoba ha isländarna en stor del av hedern. Fisket började visserligen bedrivas kommerciellt redan innan isländarna 1895 började uppenbara sig vid Manitobasjöarnas stränder och bygga sina settlements där. Och icke heller utgöra de majoriteten av Manitobas yrkesfiskare. På dem kommer ungefär 20 proc. av de omkring 3,000 fiskelicenser, som årligen uttagas nom provinsen. Men omkring 80 proc. alltså fyra femtedelar av hela utbytet kommer på de isländska fiskarnas konto. De ha vad det gäller fiskets omfattning ledningen framför varje annan nationelitet. Och absolut ledande äro de vad det gäller fiskeco-operationen.

Vetepoolens lyckosamma resultat har framdrivit allvarliga funderingar och allvarliga ansträngningar att även organisera Manitobas fiskare efter samma linjer som tillämpas inom vetepoolen. Det är ock i sin ordning att vetepoolens tining upplåtit en sida i varje nummer för den nystartade fiskepoolen att utveckla sina idéer på. Först i höst har man på skarpen tagit i tu med att sammansluta fiskarna i en co-operativ organisation, som kan manövrera ut mellanhänderna och överföra deras vinster till fiskarna själva. Men ännu kan det icke avgöras om försöket kommer att lyckas lika bra i fråga om vetepoolen. Arbetet möter större svårigheter.

Dr. Thomas Eclectric Olje SEDAN 60 ÅR DET POPULÄRA MEDLET för människor FÖR HOSTA, FÖRKYLNING, VRICKNING, SÅR, SKAVSÅR, LAM RYGG, ETC. Få den äkta. PRIS 35c. ÖVERALLT

En stor del av fiskarna äro i det läget att de knappast kunna binda sig vid fiskepoolen även om de ha lusten därtill. Häruppe operare fyra stora privata fiskekompanier med betydande amerikanskt kapital. Många av fiskarna, som äro fattiga män, ha erhållit hela sin utrustning av dessa kompanier. I ersättning måste de lämna all sin fisk åt dem, och betalningen blir sannerligen icke för hög. De äro ekonomiskt fastkedjade vid de privata kompanierna. Andra fiskare ha själva köpt sin utrustning men med lån av kompanierna. Även de måste lämna sin fisk till kompanierna och hänga ekonomiskt fast i deras garn. Om fiskepoolen skall kunna manövrera ut de privata kompanierna, måste den ha ett betydande kapital till sitt förfogande och lösgöra fiskarna från deras ekonomiska beroende. Den har ock gått i författning om anskaffande av ansenligt kapital utöver vad medlemmarna själva ha råd att sätta in. Trots svårigheten har framgången varit påfallande. Liksom i vetepoolen förbinda sig medlemmarna med femåriga kontrakt att lämna all sin fisk till poolen, 400 kontrakt äro teckNade.

När vetepoolen och isländarnas insats i den diskuterats slut bär färden till det ställe i "Gudarnas boning", där åldringarna ha sin hemvist. Ett härligare läge kan inget ålderdomshem ha, alldeles vd stranden av Lake Winnipeg med ohindrad utsikt över sjön. Det startades av isländarna 1915 och har i år byggts ut med en avdelning. För ombyggnaden rymde det 46 pensionärer, och efter ombyggnaden 60. Det finnes rum för en, för två och för fyra. Den nya avdelningen är särdeles ljus och trevlig med blommor och badrum, varmt och kallt vatten. Kostnaderna vid ombyggandet ha väsentligen bestritts av den isländske uppfinnaren, miljonären och bokdyrkaren i Chicago, sammanlagt har han lämnat 15,000 dollars. Den årliga driftskostnaden betäckes för övrigt genom gåvor och sammanskott. Hjälpsamheten är stor och ofta rörande. Det händer att isländska farmare komma in med får, grisar och kor och smör. Hemmet är till för isländarna både i Förenta Staterna och i Canada. I främsta rummet är den avsedd för oldtimarna, för de tidigaste kolonisterna, som nu gjort sitt livs gärning. De, som kunna och vilja, få betala för sig. De som icke kunna, få ändock den bästa omvården. Isländarna äro skandinavernas stoltaste nation. De vilja själva hedra sina banbrytare och ge dem en sorgfri ålderdom. De vilja icke att någon av de arbetskrökta banbrytarna skall lida nöd. De vilja heller icke att de skola tas om hand av den canadensiska staten eller falla andra till last. Det förbjuder dem deras stolthet.

En vandring genom ålderdomshemmet är en kurs i isländsk historia och kultur, på Island och i Canada. På väggarna hänga bilder av Island och av isländare, i det gamla hemlandet och i "vesturheimi". Där finnes Jon Sigurdsson, den store nationelle frihetsgestalten, som ensam av alla främlingar rönt hedern att resas i brons utanför parlamentsbyggnaden i Winnipeg. Där finnes Vilhjálmur Stefánsson, den store upptäcktsresanden som vistats så månget år bland Canadas eskimåer. Där finnes tillsammans Hannes Hafstein, det poetiska och politiska geniet, skön och eldig, och Manitobas "attorney general", Thom Johnson, rakryggad, karaktärsfast och skarp. "De första isländska rådsherrarna östan och västan havs". Där finnes Jon Bjarnasin, de canadensiska isländarnas religiösa ledare under långa tider och skaparen av deras college i Winnipeg. Där finnes dr. Brandsson, den berömde läkaren, med vetenskapens tyngd över sitt allvarliga ansikte och sin allvarliga gestalt.

Och bland alla dessa bilder av isländare, levande och döda, möter mig en gammal 95-årig pensionär. Stapplande är hon, den åldriga isländskan, och munnen är hopsjunken. Men vaken och pigg är hon. Talet faller på svensk historia, om Gustaf Adolf och Karl den XII." Ni behövde nog alla edra krafter, ni har haft tungt att bära", sade den gamla. Över 50 år var hon, när färden styrdes över från Island till Canada. Var det icke underligt att bryta upp vid de åren och ge sig ut i det okända? — "Icke alls, mannen min följde ju med." Hur hade hon trivts i det nya hemlandet i alla dessa många och långa år? "Canada är det bästa land i världen. Jag har aldrig en enda dag vantrivts här, och jag har aldrig längtat härifrån." Den gamla har icke tid till prat längre, livet är kort och arbetet långt. "Men icke får ni fara, förrän ni ha fått kaffe", ger hon oss till avskedshälsning. Och kaffe blir det, ty aldrig lämnas ett vänskapligt isländskt hem utan den gästabudsdrycken. Den gamla skyndar bort till sin spinnrock och snart ljuder dess surr. Århundrade efter århundrade ha de isländska kvinnorna suttit vid sina spinnrockar. Och ännu i dag sitta de isländska kvinnorna på Canadas mark vid sina spinnrockar och fingra med ullen medan fåren beta därutanför.

Magic Bakpulver är alltid tillförlitligt vid bakning av "cakes" och småbröd. Det innehåller intet alun eller orenligheter av något slag. Var säker att alltid få fatt på det rätta.

Jenny Linds äldste son död.

London. Walter Otto Goldsmith, äldste sonen till Jenny Lind, den världsberömda sångerskan känd såsom "Den svenska näktergalen", har i dagarna avlidit i sitt hem i Upper Norwood, en förstad till London. Han var vid sin död 75 år gammal. Han har gjort sig känd som en synnerligen framstående pianist.

VASAORDENS NYÅRSREVY.

Det är med odelar nöje, jag åtagit mig uppgiften att recensera den av Vasaordens byggnadskommitté anordnade nyårsrevyn, som under pukor och trumpeter gick över tiljorna i Isländska hallen i torsdagskväll förlden vecka. Medan tåget i rasande fart rullar fram över de oändliga vidderna öst om Winnipeg, söker jag samla mina tankar på allt som tilldrog sig den märkliga aftonen. Tågets skakningar gå illa åt min stackars lekamen, och för att bättre kunna koncentrera mig sluter jag ögonen. Och jag går till min svåra uppgift med de bästa förhoppningar om överseende från de ärade läsarnas sida.

Fullpackad salong — en kvart över åtta. Jag slinker in, en smula sen, och intager min plats å läktaren, varifrån jag har en utmärkt överblick över scen och salong. Omedvetet smittas jag av den starka spänning, som märkbart behärskar publiken, och överraskar mig själv med, att liksom de 400 andra revybitna åskådarna, envist stirra på den mystiska förlåt, vars mjuka vågor och lätta fladdrande hypnotiskt ökar min längtan att se den rämna.

Fanfarer smattra, trummor röras.

En elegant charmör (Karl Ridderstråle) gör sitt inträde i salongen. Ett orginellt och trevligt uppslag. På ett mästerligt sätt föredrager han sin entrékuplett på den gamla kända melodien: "Hur står det till". Det är lite ros lite ris åt kolonlens mera kände och icke blott för utförandet utan också för den av honom själv författade texten förtjänar herr Ridderstråhle en eloge.

Den manstarka orkestern under fröken Florence Nilsons ledning klämmer i med en schwungfull ouvertyr och ljudlöst glider ridån åt sidan. Det går en suck av lättnad genom salen och ett och annat fnissande uppfångas. Det är en svensk tredjeklass sovvagnskupé, som avslöjar sina något intima händelser för publikens ögon. Högst uppe i översta kojen ligger en fet och frodig farbror (Charlie Gustafson) försänkt i sin allra sötaste sömn, då dörren går upp och konduktören (Ridderstråle) inträder och ger sina korrekta anvisningar åt tvenne något beskänkta sångarbröder (C. H. Nilson och Carl E. Rydberg). Under de mest dråpliga scener söka sedan dessa herrar intaga sina resp. sängplatser, men deras "förtjusande" sång och i övrigt något höglju dda uppträdande väcker "överdäckspassageraren". Detta i sin tur för med sig ett intresserat samtal mellan herrarna, som blir anledning till en Canadaresa. De två sångarbrödernas öden och äventyr på denna resa, får man sedan tillfälle följa revyn igenom, från färden över Atlantens blåa böljor, framkomsten till Union Station i Winnipeg med högtidlig och storslagen konsulaspirantsuppvaktning, svenskfest i Winnipeg, en till in hos "Strindlunds mostrar", en tur på Logan avenue, "gatan med kultur i" och slutligen till den pampiga paraden framför svenskhuset.

Det är svårt att säga vilken scen, som bäst förtjänar ett omnämnande. Det hela fick ett så genomgott utförande, att jag icke vågar göra ett urval. Man hade hjärtligt roligt åt den första scenen vars avslutning med snarkningarna i högan sky framkallade skrattsalvor, som riktigt kom taket att lyfta sig. Eller symötet hos "Strindlunds mostrar" med sin på kornet tagna typer, för att nu endast göra en enkel axplockning.

Den mycket omtalade rampfebern, eller för att använda Charlie Gustafsons uttryck "rumpfebern", lyste med sin absoluta frånvaro. Av de uppträdande förtjänar ingen ett större omnämnande framför sina medspelare.

De rörde sig alla med en säkerhet på scenen, som skvallrade om både vana och anlag. Kalle Rydbergs många typer, sångarbrodern i första scenen, emigranten i tredje, "kulturblomman" på Logan ave. och den charmante flanören vid paraden framför Svenskhuset röjde en förmåga, vartill icke många kunna visa motstycke. Han gjorde dem både roligt och omväxlande. Charlie Gustafson, Ch. Nilson och Fred Steel hade fått på sin lott att spela sig själva i ett par av scenerna och även för en professionell skådespelare vållar en sådan uppgift ganska stort besvär. Det är för litet att säga, att de lyckades. Ridderstråle, Allan Hedell och Bengtson gjorde sina konsuler med tillbörlig värdighet, frischhet och humor.

Den starka spinnsidan representerades av många förnämliga krafter. Fru Rydbergs käcka kapten på "Stockholm", Harry Person-beundrande Modern Kvinna och dråpliga "mosteraspirant" har ju drag av professionalism vad spelet angår, och de åt henne anförtrodda kupletterna fick sannerligen icke till marken på det charmanta sätt de utfördes. "Mostrarna" Jenny Larson, Mimmi Beuzell och Sigfrid Gustafson illustrerade på ett otroligt komiskt sätt den goda skvallersjukan och att "symötet" mera fick en anstrykning av bridgeparti är bara att notera som ett utmärkt schackdrag av författaren.

Jag hade så när glömt "gubben Schröder". Att han besatt förmågan att trots sitt uppträdande på eller bakom scenen samtidigt behålla sin plats på läktaren översteg mångens fattning. Ännu en elog till Calle Rydberg. Och honnör för "offret", som skinande som solen i Karlstad upptog det goda skämtet på ett rätt sätt.

Innan jag övergår till några ord om pjäsen, bör jag göra en vacker bugning för Fru Rydbergs och herr Halsteads gracösa balett. "Dansen genom tiderna" och den verkligt roliga sjömansbaletten beledsagad av fiol och dragspelsmusik av herrar Sandberg och Gilljam. Ett litet felsteg märkte jag dock i dansen, och enligt vad jag sedan fått höra orsakades det av all den svett som flödade från sufflören — den stackars mannen på värmledningsrören.

Är författaren svag för smicker skulle jag egentligen tiga still. Men det är hans ensak. Carl E. Rydberg är värd en kraftig eloge för det goda arbete han utfört. Han har kämpat för en god sak, svenskhuset. Hans verk hade kanske icke blivit en sådan succes, om icke alla medverkande så kraftigt och oegennyttigt understött honom. Det var många goda repliker i revyn, mycket gott skämt och dråpliga situationer och det är till det goda framförandet av dessa som alla slutit upp. Den talrika publiken är värd allt tack för sin mangranna tillslutning och sitt bidrag till det goda ändamålet.

På "Imperal Limited", den 20 januari 1929.

S. W. Goerwell.

Kommer Wadena stad och distrikt att gå framåt nästa sommar?

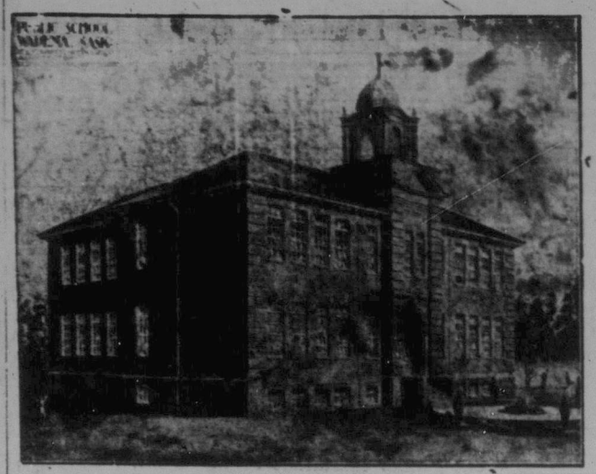

Wadenas högskola

Canadian Pacific Railway Company har officiellt meddelat sin avsikt att draga fram banor i det norra distriktet och till Churchill vid Hudson Bay. En bana är redan konstruerad från Yorkton genom Wadena till Nipiwin, där kompaniet för närvarande håller på att bygga en bro över Saskatchewan river. Wadena och de närliggande städerna komma att draga stor fördel av att få en direkt linje till Hudson Bay. Distriktet var redan förut favoriserat genom sitt läge mellan C. P. R. och C. N. R. och hade direkt förbindelse med Winnipeg, Saskatoon och Regina och kommer nu att vinna tillträde till det stora norra området samt den stora hamn, Fort Churchill eventuellt komma att bliva. Distriktet är nu praktiskt taget tolv hundra miles närmare saltvatten än förut. Detta betyder millioner dollars besparade i frakt för prärie-befolkningen och tusentals för farmare i Wadenadistriktet.

Många människor äro fullt medvetna om detta faktum och inflytta i detta distrikt för att lokera lämpliga platser för affärsverksamhet och farming. Distriktet är skandinaviskt och många av de senast hitkomna äro också av skandinavisk härkomst. För icke lång tid sedan inköpte mr. K. Enderud från Richmond, Sask., en halv sektion kontant och residerar nu i staden över vintern. Mr. E. A. Nelson från Dryden, Ontario, har inköpt en kvarts sektion ungf. två mil från staden. Det finns många andra, som inköpt land nyligen. Ett ganska stort antal av de anlända ha kommit från Alberta och Förenta staterna. För närvarande gör mr. Victor Pearson från Dryden, Ont., resor i distriktet och han har för avsikt att inköpa land i närheten av staden. Mr. Leonard Wreede, den skandinaviske egendomsförsäljaren, bistår nykomlingarna att tillförsäkra sig land. Mr. S. O. Larson, Nordamerikanska Timmerkompaniets rapporterar betydlig ökning av omsättningen och det råder stor efterfrågan på byggnadsmaterial. Mr. H. Fransen, Fransen och Newman Järnhandel, meddelar attaffärerna aldrig varit mera lysande. Mr. Faust i Faust General Marchants säger att folk behöver äta också mer och mer för varje dag. Skomakare mr. A. P. Johnson vill hellre se en öppen vinter i vanliga fall, men nu hålla sulorna litet längre sedan vi fått snö. Mr. C. J. Carlson Feed och Livery Barn rapporterar "God business". James Danielson har nu en ny snömobil, som står till förfogande i alla väder. Mr. Julius Johnson, kreaturuppköpare, fortsätter regelbundet sin utskeppning av boskap och svin. Han meddelar att djuren äro i utmärkt kondition och det är tydligt att farmarna måste utfordra ganska mycket av spannmål på kreaturen. Han får alltid de högsta priser för sina kreatur på Winnipegmarknaden.

Ägg och Fjäderfä poolen har gjort många goda affärer under den gångna säsongen.

På grund av det kallare vädret har mejeriet icke vidare stor avsättning för närvarande, men så snart vädret blir bättre är en förändring säkert att vänta.

Kvarnen arbetar för fullt och intager laster från Kelvingtono ch kringliggande samhällen.

HÄR AR DET SKANDINAVISKA CENTRAT I WINNIPEG.

Reseplaner. • • •

Snabb expedition. • • •

Penningförsändelser. • • •

Exkursioner. • • •

Ångbåtslinjer • • •

Pålitliga råd. • • •

ETT AFFÄRSFÖRETAG SOM UNDER 20 ÅR BETJANAT DEN SKANDINAVISKA BEFOLKNINGEN I CANADA.

Resebyrå Angbåtsagentur

Tidningsofficin

Dahl Steamship Agency

325 Logan Avenue. Winnipeg, Man.

Köp alltid Eder prepaid - förutbeställda - biljett från

Aldsta ångbåtsagentur i Canada. *Biljettertillalla linjer.*